

■ **Οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου**
Organizing Committee

Z o e G a v r i i l i d o u
A n g e l i k i E f t h y m i o u
E v a n g e l i a T h o m a d a k i
Penelope Kambakis-Vougiouklis

■ **Γραμματειακή Υποστήριξη**
Secretarial Support

Ioannis Anagnostopoulos
Maria Georganta
Polyxeni Intze
Nikos Mathioudakis
Lidija Mitits
Eleni Papadopoulou
Anna Sarafianou
Elina Chadjirapa

■ **ISBN 978-960-99486-7-8**

■ **Τυπογραφική επιμέλεια**

Νίκος Μαθιουδάκης
Ελένη Παπαδοπούλου
Ελίνα Χατζηπαπά

■ **Σχεδιασμός εξώφυλλου**

Νίκος Μαθιουδάκης

■ **Copyright © 2012**

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Democritus University of Thrace

Εργαστήριο Σύνταξης, Μορφολογίας, Φωνητικής, Σημασιολογίας, *+Μόρφωση* ΔΠΘ
Laboratory of Syntax, Morphology, Phonetics, Semantics, *+MorPhoSE* DUTH

Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας
International Conference of Greek Linguistics

www.icgl.gr

ΟΙ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΓΕΝΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΣΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΙΔΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥΣ

Βραχιονίδου Μαρία

KENΔI – IANE, Ακαδημία Αθηνών, Ελλάδα

vrachionidou@academyofathens.gr

ABSTRACT

In Modern Greek dialects, the names for the genitals, unlike their sparing presence in the dictionaries of common Modern Greek, appear to be diverse, usually witnessed as figurative and euphemistic wordings, their phraseology also being rich ('pistole', 'torment', 'reveler' for the penis, 'nest', 'pocket' for the pudenda, 'button' for the clitoris etc.). The terminology of this special vocabulary field displays exceptional ingenuity, humor and creativity, but also reveals the social conditions which created it. The paper presents rich dialectal data and offers a classification of the glossarial material according to the language mechanisms of its construction.

Λέξεις κλειδιά: γεννητικά όργανα, αργκό, νεοελληνικά ιδιώματα, άσεμνο λεξιλόγιο, ευφημισμός

1. Εισαγωγή: Σκοποί, δομή και υλικό της εργασίας

Αφορμή για τη συγγραφή αυτού του άρθρου ήταν η διαπίστωση της διάστασης στην περιγραφή των γεννητικών οργάνων ανάμεσα στην κοινή νεοελληνική απ' τη μια και στις νεοελληνικές διαλέκτους και ιδιώματα από την άλλη. Η κοινή νεοελληνική λοιπόν διακρίνεται από ένα ταμπού όταν πρόκειται να ονοματίσει τα μέρη του σώματος που σχετίζονται με τη γενετήσια λειτουργία. Η αμηχανία γύρω από τις ονομασίες των γεννητικών οργάνων γίνεται φανερή όχι μόνο στη φειδώ της λεξικογραφικής αποτύπωσής τους στα λεξικά της κοινής νεοελληνικής, στην οποία θα αναφερθούμε στη συνέχεια, αλλά και στις περισσότερες προφορικές περιστάσεις που κάποιος θα θελήσει να ονομάσει αυτά τα μέρη του σώματος με όρους που δεν θα θεωρούνται άσεμνοι ή χυδαίοι. Αντίθετα, στις νεοελληνικές διαλέκτους και ιδιώματα τα γεννητικά όργανα παρουσιάζονται με πάμπολλες ονομασίες, συνήθως μεταφορικές και ευφημιστικές, ενώ πλούσιο είναι και το φρασεολογικό υλικό που τις περιβάλλει. Όροι που στην κοινή νεοελληνική θεωρούνται άσεμνοι, στο διαλεκτικό και ιδιωματικό υλικό, εμφανίζονται με ουδέτερη σήμανση όπως φαίνεται από τα παραδείγματα αλλά και τα παράγωγα και τα σύνθετα που σχηματίζουν. Επιπλέον εμφανίζονται και νέοι όροι ή φράσεις που διαθέτουν ιδιαίτερη ευρηματικότητα, χιούμορ και φαντασία, αλλά παράλληλα φανερώνουν και τις συνθήκες του κοινωνικού περιβάλλοντος που τους δημιούργησε.

Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι να αναδείξει αυτόν το διαλεκτικό λεξιλογικό πλούτο, καταγράφοντας και ομαδοποιώντας το λεξιλογικό υλικό και αντιπαραβάλλοντάς το με τα αντίστοιχα της κοινής νεοελληνικής, της νεοελληνικής αργκό και με ονομασίες από τα αρχαία ελληνικά και από τα μεσαιωνικά ελληνικά.

Όσον αφορά το υλικό, ως διευκρινιστεί ότι το διαλεκτικό και ιδιωματικό υλικό που παρατίθεται προέρχεται στο μεγαλύτερο βαθμό από το ανέκδοτο αρχειακό υλικό του Κέντρου Ερεύνης των Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων της Ακαδημίας Αθηνών (KENΔI). Για την κοινή χρησιμοποιήθηκαν κατά βάση τα δύο μεγάλα Λεξικά της Νέας Ελληνικής του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη και του Γ. Μπαμπινιώτη, ενώ οι αρχαιοελληνικές και μεσαιωνικές ονομασίες των γεννητικών οργάνων αντλούνται κυρίως από δύο μελέτες, του Χ. Χαριτωνίδη και του Φ. Κουκουλέ, αντίστοιχα. Σημσιολογικά, σκόπιμα το θέμα περιορίστηκε μόνο στις ονομασίες των γεννητικών οργάνων, καθώς ο χρόνος, στο πλαίσιο αυτής της ανακοίνωσης, δεν επαρκεί για επέκταση και σε άλλα λεξιλογικά πεδία.

2. Αρχαία και μεσαιωνική ελληνική

Κάνοντας μία διαχρονική διερεύνηση των ονομασιών των γεννητικών οργάνων στην ελληνική γλώσσα, διαπιστώνει κανείς πως στην αρχαία ελληνική υπήρχε πλήθος τέτοιων ονομάτων. Ένα συγκεντρωτικό κατάλογό τους, δίπλα και σε άλλο λεξιλογικό και φρασεολογικό υλικό «άσεων» περιχομένου, βρίσκουμε στη μονογραφία με τίτλο «Απόρρητα». Είναι άξιο απορίας και θαυμασμού πώς κατάφερε ο Χαρίτων Χαριτωνίδης, καθηγητής αρχαίων ελληνικών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, να εκδόσει, στο συντηρητικό περιβάλλον της προμεταξικής ελληνικής κοινωνίας του 1935, ένα τέτοιο πόνημα, έστω και με το ψευδώνυμο Εύιος Ληναίου. Αντίθετα, είκοσι χρόνια αργότερα, ο Φ. Κουκουλές στα «Ου φωνητά» του νιώθει την ανάγκη να δικαιολογηθεί για το λόγο που τον ώθησε να καταπιαστεί με ένα τέτοιο θέμα και σπεύδει να επισημάνει ότι το κίνητρό του είναι μόνο επιστημονικό και πως δεν είχε την πρόθεση να σκανδαλίσει τους αναγνώστες του «αναπτύσσων θέματα τας ταπεινότερας ορμάς υποδαυλίζοντα»¹. Στα «Απόρρητα» λοιπόν καταγράφονται 108 αρχαιοελληνικές ονομασίες του ανδρικού γεννητικού οργάνου και 80 του γυναικείου, εμπλουτισμένες με ετυμολογικές και φρασεολογικές πληροφορίες και με βιβλιογραφικές αναφορές, ενώ σε λίγες περιπτώσεις γίνεται σύγκριση και με αντίστοιχες νεοελληνικές ονομασίες.

Διατρέχοντας κανείς αυτό τον κατάλογο, εύκολα διαπιστώνει ότι ελάχιστες είναι οι ονομασίες που σημασιολογικά έχουν αρνητικό πρόσημο. Οι περισσότερες προέρχονται από μετωνυμίες που βασίζονται σε ομοιότητα σχήματος, χρώματος ή παραπέμπουν στη θετική εκδοχή της σεξουαλικής πράξης και διακρίνονται από φαντασία και διάθεση αστεϊσμού. Αναφέρω ορισμένα παραδείγματα: α) Το ανδρικό μόριο ονομάζεται κυρίως με βάση το σχήμα: *πάτταλος* (= πάσσαλος), *κορόνη*, *ιστός*, *άγκυρα*, *ορθίας* (=κατάρτι πλοίου), *μύκης* (=μανιτάρι²), *σανν(ν)ίον* (=δόρυ) κ.λπ.. Οι όρχεις πάλι ονοματίζονται κυρίως από τη διπλή τους υπόσταση κι όχι από το σφαιρικό τους σχήμα: *δίδυμοι*, *παραστάται*, *ήλικαι*, *γείτονες* (η ονομασία διατηρείται και στα νε.) Αντίστοιχες ονομασίες του γυναικείου αιδοίου από το σχήμα ή (και) το χρώμα είναι: *δέλτα*, *νάπος*, *το* (= δασώδης κοιλάδα, φαράγγι), *χοίρος*, *χοιρίον*, *ιάκχος* (=χοίρος), *υς* (από την ομοιότητα με το δέρμα του χοίρου σε χρώμα και υφή³) κ.α. Φυσικά υπήρχαν και πολλές κυριολεκτικές ονομασίες (πολλές από τις οποίες διατηρούνται και στα νε.), όπως *φύσις*, *εφήβαιον*, *γόνημον/ γεννητικόν/ παιδουργόν μόριον* (κοινά για άνδρες και γυναίκες) *τρύπα*, *οπή*, *δελφάκιον* (για το γυναικείο κόλπο), *ψωλή*, *πόσθη*, *πέος*, *βίλλος*, *ο* (για το ανδρικό μόριο).

Στα βυζαντινά χρόνια, αντίθετα, οι ονομασίες των γεννητικών οργάνων που μας παραδίδονται είναι πολύ λιγότερες, και ο προσανατολισμός είναι σαφώς αρνητικός, αφού η γενετήσια λειτουργία αντιμετωπίζεται κατά κύριο λόγο ως αμαρτία και αισχρή. Άλλωστε και τα ονόματα που διασώζονται προέρχονται από συγγράμματα που την αντιμετωπίζουν ως τέτοια. Από καταλόγους αμαρτημάτων, από αναφορά σε ποινές που αντιστοιχούν σε διάφορα αμαρτήματα, από οδηγίες προς κληρικούς σχετικά με τις ερωτήσεις που οφείλουν να κάνουν στους εξολογούμενους κατά την εξομολόγηση κ.λπ. Το γεγονός αναγνωρίζει και ο Φαίδων Κουκουλές στην εισαγωγή του κεφαλαίου για «τα ου φωνητά των Βυζαντινών» όταν λέει: «εν ω διά την διαπραγματέυσιν παρομοίου θέματος κατά την αρχαίαν εποχήν αι πηγαί δεν είναι σπάνιαι (κείμενα, έργα μικροτεχνίας, αγαλμάτια, δακτυλιόλιθοι, εικόνες εν αγγείοις, νομίσματα κ.τ.λ.), δεν συμβαίνει το αυτό διά την Βυζαντινήν περίοδον, καθ' ην ο τρόπος της ζωής και αι περί ηθικής αντιλήψεις ήσαν κατά πολύ διάφοροι»⁴. Σε μεγάλο βαθμό διατηρούνται οι αρχαίες ονομασίες, κυρίως όμως αυτές που ήταν κυριολεκτικές και όσες ήταν ουδέτερα ή αρνητικά φορτισμένες. Βρίσκουμε π.χ. τις ονομασίες: *κρυφά μέλη*, *άσχημα*, *αναγκαία για τα γεννητικά όργανα και των δύο φύλων*. Το ανδρικό μόριο διατηρεί τις αρχαίες ονομασίες *φύσις*, *ψωλή*, *ψόλος*, *σάρκα*, *βίλλος*, *βιλλίν*, *νεύρον*, *δέμας*, *βάμβαλον* οι όρχεις λέγονται *δίδυμοι* και *διδύμια*, *όρχεις*, *παραστάται*, *μήδεα*, το γυναικείο αιδίο: *μέλος*, *σχίσμα*, *διάσφαγμα*, *τρύπα*, *σύκον*, *κύσθος*, *αιδοίον*, *κτένιον*.

¹ Κουκουλές Φαίδων (1955: 505): «Εις την δημοσίευσιν της παρούσης μελέτης με ώθησεν ουχί βεβαίως η πρόθεσις να σκανδαλίσω τους αναγνώστας μου αναπτύσσων θέματα τας ταπεινότερας ορμάς υποδαυλίζοντα, αλλ' η επιθυμία μου να γνωσθή μία ακόμη, ελάχιστη γνωστή, πλευρά του βίου των Βυζαντινών προγόνων μας εις τα ήθη και τον πολιτισμόν αυτών αναφερόμενη. [...] Ο σκοπός μου είναι μόνον επιστημονικός, η δε μελέτη συνέχεια και συμπλήρωσις παρομοίων διατριβών εις τα σεξουαλικά των αρχαίων Ελλήνων αναφερομένων.»

² Υπάρχει μια άμεση σχέση ανάμεσα στις λαϊκές ονομασίες του μανιταριού και στα σεξουαλικά όργανα, κυρίως όμως –και αντίθετα από το, λόγω σχήματος, αναμενόμενο- στα θηλυκά, π.χ. *γλυτσομούνι*, *αδραχτίτσα*, *κουκουβάκι* κ.ά. (βλ.σχετικά: Βραχιονίδου Μαρία. 2007: 173-203) .

³ Εδώ πρέπει να εξηγήσουμε ότι αρχαιοελληνική συνήθεια καλλωπισμού των γυναικών αποτελούσε η ολοκληρωτική αποτρίχωση του εφηβαίου, που έκανε την ομοιότητά του με το δέρμα του χοίρου πιο φανερή. Από αυτή τη συνήθεια άλλωστε προκύπτουν κι άλλες ονομασίες: *δορίαλλος*, ο (<δείρειν, θα μπορούσε να μεταφραστεί ως «το αποτρίχωμένο», «το ξεπουπουλιασμένο»).

⁴ Κουκουλές Φαίδων (1955: 505).

Παράλληλα, εμφανίζονται και κάποιες νέες όπως *καυλί*, *καυλός* και *βαλάνιον* (ονομασίες της βάλανου του πέους), *βέργα* και *τσουτσούνα* (= το πέος στην Κύπρο, όπως «μας παραδίδει ο, κατά τον Κουκουλέ, αισχρολόγος Σαχλίκης»⁵) και το πάγκοινο *μουννί* (=το γυναικείο αιδόιο), για το οποίο έχουν προταθεί πολλές ετυμολογήσεις⁶. Ακόμα συχνή είναι η ευφημιστική χρήση αντωνυμίας π.χ. το ανδρικό μόριο αποκαλείται «αυτή» στην παροιμία: «πτωχός ή πλούσιος, αν *αυτή* σου βάλει, ουδέν κοιμάται», ενώ για γυναίκα που συνουσιάζεται εύκολα με οποιονδήποτε έλεγαν «*το* κάμνει» ή «*το* δίδει». Τέλος στα βυζαντινά χρόνια εμφανίζεται και το ρ. *γαμώ* με τη σημερινή σημασία, όπως και το επίθετο *γαμέας* με την έννοια «οχευτής».⁷

3. Κοινή και Αργκό

Το ταμπού στην ονομάτιση των μερών του σώματος που σχετίζονται με τη γενετήσια λειτουργία φαίνεται πως διατηρείται και στην κοινή νεοελληνική. Ακόμα και στον προφορικό λόγο, στις περιπτώσεις που ο ομιλητής της κοινής θέλει να αναφερθεί στα γεννητικά όργανα χωρίς να ακούγεται χυδαίος αντιμετωπίζει δυσκολία στην εύρεση του κατάλληλου επικοινωνιακού κώδικα. Οι γλωσσικές στρατηγικές που ακολουθούνται τότε είναι ποικίλες, συνήθως όμως είτε ο λόγος στερείται φυσικότητας είτε αποτυγχάνει στην επιτέλεση της επικοινωνίας. Για παράδειγμα, όταν ο αποδέκτης είναι παιδί χρησιμοποιούνται συχνά όροι της νηπιακής γλώσσας, κυρίως ηχομιμητικοί. (Εδώ θα είχα να παρατηρήσω πως συχνά όροι που θεωρούνται ηχομιμητικοί ή νηπιακοί δεν είναι παρά ξενόγλωσσοι, στην ξένη γλώσσα μάλιστα από την οποία προέρχονται μπορεί να μη θεωρούνται άσεμνοι αλλά κοινοί ή λόγιοι. π.χ. *μεμέ* = στήθος < τουρκ. *memme* = στήθος.) Μεταξύ συγγενών ή οικείων προσώπων μπορεί να υιοθετηθούν συνθηματικές λέξεις, όπως *άλλωστε* και μεταξύ εραστών, αν και συχνή τακτική είναι ...αυτή της αποσιώπησης. Φυσικά δεν γίνεται εδώ λόγος για τις περιπτώσεις σκόπιμης χρήσης άσεμνου λεξιλογίου, που ως τέτοιο γίνεται κατανοητό, το οποίο σύμφωνα με τους Dumas και Lighter⁸ έρχεται να υπονομεύσει την αξία της επίσημης ή σοβαρής γλώσσας – προφορικής ή γραπτής.⁹ Σ' αυτή την περίπτωση βεβαίως μιλάμε για εσκεμμένη χρήση της αργκό.

Η αντιμετώπιση του λεξιλογίου γύρω από τα γεννητικά όργανα ως απαγορευμένου γίνεται φανερή και λεξικολογικά. Στα λεξικά της κοινής αυτό γίνεται φανερό από το μικρό αριθμό των ονομασιών των γεννητικών οργάνων που περιλαμβάνουν, αλλά και από τους χαρακτηρισμούς που τα συνοδεύουν, που είναι συνήθως «χυδαίο» ή «λέξη ταμπού».¹⁰ Άλλωστε είναι λίγες οι λέξεις που λημματογραφούνται, συνοδευόμενες συνήθως από λίγες φρασεολογικές πληροφορίες και λίγα παράγωγα και σύνθετα. Ενδεικτικά π.χ. στο Λεξικό Τριανταφυλλίδη λημματογραφούνται οι λέξεις: *μουννί*, *πέος*, *φαλλός*, *πούτσος*.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει επιπλέον το γεγονός ότι οι κοινές σήμερα ονομασίες αιδόιο και φαλλός, στα αρχαία ελληνικά αρχικά αρχικά σχετίζονταν με τη λατρεία: το αιδόιο σήμαινε το ιερό¹¹, ενώ ο φαλλός ήταν η απομίμηση του ανδρικού μορίου για τελετουργικούς σκοπούς. Τέλος θα ήθελα να παρατηρήσω ότι ακόμα και οι πιο κοινές λέξεις για τα γεννητικά όργανα ονομάζονται με λέξεις δυσετυμολογητές. Έτσι π.χ. η λ. *πούτσος* και *πούτσα* κατά το λεξικό Τριανταφυλλίδη ετυμολογείται από το τουρκ. *puç* = σχισμή ανάμεσα στους γλουτούς ή ιταλ. *puzzo* και διαλ. *puzza* = βρόμα, ενώ κατά το λεξικό Μπαμπινιώτη θεωρείται αβέβαιου ετύμου, ως πιθανή όμως ετυμολογία δίνεται το σλαβ. *butsa* = εξόγκωμα, προεξοχή ή κατ' άλλη εκδοχή το αρχ. πόσθη. Το ίδιο ισχύει, όπως είδαμε και για τη λέξη *μουννί*. Θεωρώ ότι πιθανόν αυτή η δυσκολία ετυμολόγησης οφείλεται στο ότι το λεξιλόγιο αυτό προέρχεται σε μεγάλο βαθμό από την αργκό. Άρα, είναι πιθανό τα δάνεια και αντιδάνεια μεταξύ των

⁵ Κουκουλές Φαίδων (1955: 516).

⁶ Κουκουλές Φαίδων (1955: 539): «α. < βουννί (κατά τον Hubert Pernot και τον G. Rohlf's), β. < ευνίον – ευνί (κατά τον Γ. Χατζιδάκι), γ. < βενετσ. *monin*, *mona* (κατά τον P. Kretschmer), δ. σικελ. *μυλλός* (κατά τον Κοραή).» Επίσης έχουν προταθεί και άλλες ετυμολογήσεις: ε. μεσαιων. *μουννί* < *μνίον < αρχ. βινεΐν = οχεύω, στ. < μεσαιων. *μνίον* < υποκ. του αρχ. *μνους* = χνούδι, απαλό μαλλί.

⁷ Κουκουλές Φαίδων (1955: 535).

⁸ Dumas, B & Lighter, J. (1978: 5-17).

⁹ βλ. Κεχαγιά Κατερίνα (1997: 592).

¹⁰ Μπαμπινιώτης Γ. (1998: 32): «Προκειμένου να δηλωθούν σημασίες (ανατομικών οργάνων, σεξουαλικής υφής κ.τ.ό.), που ο ομιλητής πρέπει να χρησιμοποιεί με ιδιαίτερη προσοχή, γιατί πρόκειται για κοινωνικά «απαγορευμένες λέξεις» (λέξεις ταμπού), χρησιμοποιείται μπροστά από αυτές το θαυμαστικό σημείο (!)».

¹¹ Κοπιδάκης (1994): «Η αμφιθυμία αυτή δηλώνεται εναργέστατα στη σημασιολογική εξέλιξη του επίκεινου "αιδοία", το οποίο, ενώ αρχικά σήμαινε τα "σεβάσματα", κατέληξε να σημαίνει ευφημιστικά τα "επαίσχυντα"».

αργκό διαφόρων γλωσσών να είναι πιο συχνά απ' ό,τι σημειώνεται λεξικογραφικά. Και εδώ πιστεύω πως ανοίγεται ένα πεδίο πρόσφορο για ετυμολογική έρευνα.

Πάντως η χαρακτηριστική λεξιπενία της συγκεκριμένης λεξιλογικής ομάδας παρατηρείται ήδη από παλιά. Ήδη ο Κοραΐς το 1811 σε επιστολή του απορεί πώς «από τόσον θησαυρόν ονομασιών η κοινή γλώσσα δεν εφύλαξε παρά την Ψ. επί ανδρός και την φύσιν κοινώς επί των δύο, μερικώς δε διά το θήλυ μεταχειρίζεται δύο ιταλικά το Μ. και το των Χίων Ρ (Π).[...]

Πού πράγματι βρίσκονται κρυμμένες οι άλλες ομοσήμαντες λέξεις, αναρωτιέται κανείς μαζί με τον Κοραΐ; Ευλόγως θα περίμενε να βρει τις περισσότερες στο λεξιλόγιο της αργκό. Ωστόσο, μια πρώτη διερεύνηση σε λεξιλόγια της αργκό δείχνει ότι ούτε εκεί υπάρχει πλήθος ονομασιών, καθώς δεν είναι το πλήθος αλλά η συχνότητα στη χρήση των ήδη γνωστών ονομασιών που διαφέρει από την κοινή, όπως και η ποικιλία στις ερμηνείες, στα παράγωγα και σύνθετα, στο φρασεολογικό υλικό που τις συνοδεύει, στα λογοπαίγνια. Για παράδειγμα στη γλώσσα του στρατού βρίσκουμε τη λέξη *αρχιδέας* που σημαίνει το δόκιμο (από λογοπαίγνιο με τα αρχικά ΔΕΑ). Στη *Νεοελληνική Αθυροστομία* της Μ. Κουκουλέ το γυναικείο αιδείο αποκαλείται *οντάς* (στο δίστιχο: «μες στο' Αγγέλας τον *οντά*/ μαύρος *ντούμπανος* βροντά»), *κλαπαρχίδω* και *ψωλοσακατεύτρα* ονομάζεται η ερωτική γυναίκα. Βρίσκουμε ακόμα την κατάρα «να *στραβοψωλιάσεις!*», τους χαρακτηρισμούς σεμνής γυναίκας: «*χριστιανομούνα, ακαθομούνα, νοικοκυρο-πουτάνα*», τα παρωνύμια γυναικά: *Μουνοκαίσαρας, μουνβοσκός*, τη φράση «*έπεσε μουνθυέλλα*» = ήρθε πλήθος γυναικών.

4. Διάλεκτοι και ιδιώματα

Νομίζω ωστόσο ότι, όσο ευφάνταστο κι αν είναι το γλωσσικό υλικό της αργκό στη λεξιλογική ομάδα των γεννητικών οργάνων, δεν μπορεί να συγκριθεί με το αντίστοιχο των νεοελληνικών διαλέκτων και ιδιωμάτων, καθώς υπάρχουν κάποιες ουσιαστικές διαφορές:

1. Πρώτ' απ' όλα οι ονομασίες των γεννητικών οργάνων, μετωνυμικές και ευφημιστικές είναι πολύ περισσότερες αριθμητικά, πολλές απ' αυτές μάλιστα παραπέμπουν στις αντίστοιχες αρχαιοελληνικές¹³. Έτσι, ενδεικτικά, το ανδρικό μόριο ονομάζεται: α. από το σχήμα και το μέγεθος: *κολόκα* (= κολοκύθα), *λάλα, η* (=1. κάμπια, 2. πέος μικρού παιδιού), *μασουράκι* (Στερελλ.) (= 1. μικρό μασούρι, 2. το πέος μικρού παιδιού), *μαντζαφλάρι* (Βιθυν.) (= κρεμαστάρι, κάτι που προσθέτουμε κ.ά.), *κακαλιά* (= δέντρο), *κρεμαντέλια* (το πέος με τους όρχεις επειδή κρέμονται –Α. Ρουμελ. -στις Σέρρες λέγονται *χαρχαγκέλια*), *μπίλι, το* (= 1. αιχμηρό κομμάτι ξύλου, εξάρτημα του παιδικού παιχνιδιού *ντάλια* (Πελοπν.), 2. το πέος του μικρού παιδιού –Κάρπ.), *ράι* (Ικαρ., < ουράδι,- βλ. και α.ε. *κέρκος* = ουρά), *τομπρούκι* (=1. μεγάλος κορμός δέντρου –πολλάχ. 2. το μεγάλο πέος (Στερελλ. Αράχ.), *κομπαρούλα, η* (Θήρ.) (πιθ. <κομπάρα = μεγάλη άρθρωση < κόμπος), *μονόματος, ο* (Τριχωνία), *μπουρνιδόρος, ο* (Ιθάκ.) (<μπουρνί = πήλινο δοχείο), αντίστοιχα στη Μακεδονία *μπουτσαρίκα*, στη συνθηματική γλώσσα των κτιστών της Ηπείρου λέγεται *μπράνα*, που κυριολεκτικά σημαίνει ένα είδος ποταμίσιου ψαριού, *ρόζος* (Κρήτ.), *τριλέτρι* (Μεγίστ.) (κυριολεκτικά = τριπλό άροτρο. φρ. «Γ' αρχίδια του τριλέτρι κι η ψωλή καμάτσι»). β. από το συσχετισμό με διάφορα είδη όπλων και εργαλείων, που αποτελεί υποομάδα της προηγούμενης κατηγορίας. Εδώ η ομοιότητα δεν περιορίζεται μόνο στο σχήμα αλλά και στη λειτουργία: η επιθετική χρήση του όπλου αποτελεί μεταφορά για τον ενεργητικό ρόλο κατά τη σεξουαλική πράξη. Έτσι το πέος ονομάζεται: *κουμπούρα* (Πελοπν. Σπάρτ.), *τουφέκι* (Εύβ. Λιγιάς), *σινακλίκα, τα* (Κύπρ.) (= 1.σκευή και εργαλεία, 2. το πέος και οι όρχεις μαζί < προφανώς τουρκ. silahlik = ζώνη οπλισμού), *καραμπίνα, πυρόβολος* (Θεσσ.), *σπαθί* (= πέος τράγου – Πελοπν.), *τασκμάκι* (Θεσσ.), *σνδριβίδι* (Δ. Κρήτ. Αλικάμπ. βλ. και επωδή: «Ως εκό(λλ)ησεν η πίσσα/ς το (λ)αιμό τση κο(λ)οκύθας/ ετσά να (ρ)ιζοκο(λλ)ήση/ του γαβ(ρ)ού το *σνδ(ρ)ιβίδι*/ 'ς τη (ρ)ιζοκολιά τση νύφης»¹⁴), *χρειασικό* (=1. αγροτικό εργαλείο ή γενικά εργαλείο - Μακεδ. (Πεντάπολ.) Θράκ. (Σκοπ.). 2. Η ανάγκη (ενιαχ.) 3. πέος –Ιος- φρ.: *γαργαλιέται, είναι γαργαλιάρα, μα δεν έχει χρειασικό, σύνεργο* (Θεσσ. Πήλ.) και *ύπουργα* (=τα ανδρικά γεννητικά όργανα –Λευκ.), *χαλάτι* (= σε διάφορα μέρη σημαίνει το παλαμάρι, στην Ήπ. =το πέος). Αντίστοιχα στα αρχαία ελληνικά έχουμε τις ονομασίες *ξίφος, ρόπαλον, σαυν(ν)ίον* (=δόρυ) κ.λπ. γ. από την έντονη σεξουαλική δραστηριότητα: *ζάβλακας* (επειδή ζαβλακώνεται, χαζεύει), *καπριάνα* και *καπροτσούλι* (επειδή μοιάζει στο μέγεθος και στη δραστηριότητα με το πέος κάπρου). Εδώ ανήκουν και οι ονομασίες που συσχετίζουν το πέος με το σκύλο, αντίστοιχα και με την αρχαιοελληνική ονομασία του *κύων*. Έτσι στη Μακεδονία *μέντζος*

¹² Εύιος Ληναίου (1935: 3).

¹³ Τα παραδείγματα διαλεκτικού υλικού που παρατίθενται προέρχονται από το αρχείο του ΚΕΝΔΙ.

¹⁴ Πάγκαλος Γεώργιος (2002: 289).

ονομάζεται τόσο το πέος όσο και ο σκύλος. Αλλού βρίσκουμε το δίστιχο: «Στα καστανομαζώματα θε νάρθω στο χωριό σου,/ να βάλω το κουλούκι μου να πιάσει το λαγό σου!» (κουλούκι = σκύλος).

Αντίστοιχα οι όρχεις ονομάζονται είτε από το στρογγυλό τους σχήμα ή τη μαλακή υφή τους π.χ. *αβγά*, *βαρίδια* και *βαριδάκια*, *τρυφερά* και *τρυφερούλια*, *μπάλες*, *βωλαράκια* (Κρήτ.), *βόλια* (Χίος), *δεκαράκια* (Πελοπν. Καλάβρ.) και *δέκαρα*, *κοκόβια* (=καρύδια –Χίος), *ψαχνά*, είτε έχουν κάποια ευφημιστική ονομασία π.χ. *αμαρτωλά*, *αμίλητα*, *αμάλαγα* (=αυτά που δεν πρέπει κανείς να αγγίζει), *αμελέτητα*, *αχαμνά*, ενώ διατηρείται σε μικρότερο βέβαια βαθμό, η α.ε. συνήθεια για ονομάτισή τους με βάση τη διπλή τους υπόσταση, π.χ. *γείτονες*.

Ας περάσουμε τώρα σε ονομασίες που αναφέρονται στο γυναικείο αιδίο. Αρχικά θα ήθελα να παρατηρήσω πως, αντίθετα με την επισήμανση του Κοραή, η λ. *πουτί* δεν παρουσιάζεται τόσο συχνά στο διαλεκτικό υλικό. Ασφαλώς υπάρχει, συναντιέται άλλωστε και σε κάποια σύνθετα (πρβλ. και το όνομα *Σταχτοπούτα* στο γνωστό παραμύθι) δεν είναι όμως τόσο ευρεία και διαδεδομένη όσο η πάγκοινη λέξη *μουνί*. (Αντίστοιχα για το ανδρικό μόριο οι πιο διαδεδομένες ονομασίες είναι το *ψωλή* και το *πούτσος/πούτσα*, ενώ η λ. *φύση* έχει περιοριστεί σημασιολογικά κυρίως στο ανδρικό μόριο και όχι και στο γυναικείο). Πολλές ονομασίες προέρχονται: α) από το σχήμα της κοιλότητας ή από τις διπλώσεις που σχηματίζονται στη γυναικεία γενετική περιοχή, π.χ. *κοίτη* (= εξωτερικά γεννητικά όργανα – Πελοπν.), *πηγαδούλι* (χρησιμοποιείται στη νηπιακή γλώσσα – Ηπ.), *λάκκα*, *μαλλιάρχωρα* (Ζάκυν.), *μαναριά* (κυριολεκτικά σημαίνει τσεκουριά < μανάρα =τσεκούρι –Κορωνίς Νάξου), *μελοκούρουπο* (κυριολεκτικά το δοχείο που βάζουν το μέλι –Κρήτ.), *μπακρατσάρβαλο* (= 1. χείλος μπακρατσιού, δοχείου, 2. χείλος αιδίου -Στερελλ. Αράχ.), *πορτοφολάκι* (Ιος), *πουρσέλι* (<πούρσα = τσέπη –Οινούσες), *σκισμάτι* και *σκισματάρα* (Μακεδ. Καστορ.), *σύκο* (-η ονομασία υπάρχει από την αρχαιότητα- και φρ. «ωρίμασε το σύκο» = (για κορίτσι: ήρθε σε ώρα γάμου), *απίδι* (Ηπ.) (προφανώς από παρετυμολόγηση από το αλβανικό *πίδι*= γυναικείον αιδίο)¹⁵. Υποκατηγορία αποτελούν οι ονομασίες που παραπέμπουν σε όστρακα, όπως *κόχλος*, ο (η ομοιότητα εδώ βρίσκεται πέρα από το σχήμα και στο χρώμα, εφόσον η λ. σημαίνει: 1. πορφύρα, 2. σαλιγκάρι, 3. μαύρη βαφή, 4. κουφέτο σε σχήμα μικρού χωνιού που έχει μέσα του ένα χαρτί με δίστιχο, 5) μεγάλο κοχύλι που μεταχειρίζονται για τηλεβόα, 6. μτφ.: το γυναικείο αιδίο), το *χάβαρο* (κυριολ. = οστρακόδερμο), *κοράλι*, *μαργαριτάρι*, η *τσαβίδα* (κυριολ. σημαίνει μύδι ή όστρακο –Θράκ.). β) Επίσης αρκετές είναι οι ονομασίες που παραπέμπουν στο μαύρο χρώμα του εφηβίου: π.χ. *κατσιβέλικο* (φυσικά εδώ είναι εμφανείς οι ρατσιστικές αντιλήψεις), *αχινός* (βλ. άσμα κατά το οποίο ένας γέρος προτείνει σε καλόγριες: «Ελάστε να χορέψουμε/ ανοιχτά, προσκελωτά/ και με τον αχινό μπροστά» - Κοζ. Βόιον), *μουτζούρα* (σε σκωπτικό άσμα από τη Νάξο), *πισσούδι* (Λέσβ.) ενώ στην αρχαιότητα είχαμε αντίστοιχα ονόματα, όπως *μέλαν* (=μαύρο), *οπτάνιον* (=ψημένο), *εσχάρα* (εκτός από το μαύρο χρώμα, λεγόταν έτσι και από την ομοιότητα του σχήματος, κατά τη δίπλωση της σάρκας). γ) Ακόμη βρίσκουμε ονομασίες του αιδίου από ανθώνυμια, πολλές από τις οποίες χρησιμοποιούσαν οι μαμές, π.χ. *το μάτι του ήλιου* (=ηλιοτρόπιο), *ο ανθός του κουτιού*, *η καμπανούλα της κόρης*, *ο κεραπουκάτος ανθός* (=που βρίσκεται κάτω από τον αφαλό), και φράσεις όπως: «αυτό το κορίτσι έχει ανέγγιχτο τον ανθό του», «η καθαρομελάχρινη το έχει κόκκινο και λουλουδάτο»¹⁶ δ) από ουράνια σώματα: π.χ., *πούλια*, *δόξα* (=ουράνιο τόξο), *αστέρι* (από παρετυμολόγηση του «υστέρα»). δ) Άλλοτε πάλι οι ονομασίες του παραπέμπουν στη σεξουαλική διέγερση που προκαλεί στον άνδρα ή γενικότερα στη σεξουαλική λειτουργία: π.χ. *μίτσα*: (κυριολεκτικά σημαίνει φυτίλι, έναυσμα -Θεσσ.), *νταραβερίκο*: (επειδή κάνει «νταραβέρι», δόσοληψία, εδώ. μτφ. εννοείται η συνουσία –Κρήτ.), *θέλημα* φρ. «Μας έφτανε και μίγια *ψωλίτσα* τώρα που δεν έχουμε τίποτα να μας το αργαλικήση (γαργαλήση) το έρμο το *θέλημα*» - Ερεικ.) Αρκετές από τις ονομασίες που συναντούμε δείχνουν μια αρκετά θετική προσέγγιση των γεννητικών οργάνων της γυναίκας και μια αξία που δινόταν στη σεξουαλική πράξη, βλ. π.χ. την ονομασία *μελοκούρουπο* (κυριολεκτικά το δοχείο που βάζουν το μέλι –Κρήτ.). Αντίστοιχο θετικό πρόσημο αναγνωρίζουμε και στους εύγλωττους αρχαιοελληνικούς ευφημισμούς *άμβων* (=άμβωνας, εξέδρα), *κέλης* (=μικρό πλοίο), *μέλαθρον* (=οίκημα, παλάτι).

Ειδικές ονομασίες υπάρχουν επίσης για την κλειτορίδα: π.χ. *παπαδίτσα*, *γλωσσίδι* και *γλωσσιδάκι*, *κουμπί*, όπως και για τον παρθενικό υμένα, άλλοτε αρνητικού προσανατολισμού, π.χ. *αχαμνότρυπα* (=λεπτή τρύπα, ευκολόσχιστη και εύθρυπτη), *ζέτρυπο* (=διάτρητος παρθενικός υμένας), κι άλλοτε θετικού π.χ. *στεφανάκι*, *λαγουδικό*, *καμαράκι*, *στόλος* κ.α.¹⁷

Πάντως οι κοινές ονομασίες για τα ανδρικά και γυναικεία γεννητικά όργανα είναι συνήθως ευφημιστικές και συνήθως αρνητικού προσανατολισμού: *κρυφά*, *απόκρυφα*, *πράμα*, *αποκατινά*. Επίσης εμφανίζεται συχνά και η ευφημιστική χρήση των αντωνυμιών *αυτός*, *απαντός* κυρίως στα ιδιώματα του

¹⁵ Σκουβαράς Β, (1954: 29).

¹⁶ Οικονομόπουλος Χρ. (2002: 327-328).

¹⁷ Οικονομόπουλος Χρ. (2002: 323-325).

νησιώτικου χώρου, π.χ. το *’ποφτεινό* = το γυναικείο αιδοίο, η *τέτοια* = το ανδρικό μόριο (Μάν. Κρήτ. Ικαρ. κ.ά.), όπου και η κοινή φρ. «σε γράφω στα τέτοια μου» = γεννητικά όργανα, η οποία διαλεκτικά, κατά την Ε. Γιακουμάκη, λεγόταν μόνο από άνδρες.¹⁸

Επιπλέον βρίσκουμε πολλές ονομασίες γεννητικών οργάνων που απεικονίζουν μια δύσκολη κοινωνική πραγματικότητα ως προς τις σεξουαλικές σχέσεις, π.χ. *πασχαλινό*, το = μτφ. το γυναικείο αιδοίο, γιατί μόνο το Πάσχα το βλέπουν οι χριστιανοί (Κρήτ.) ή φρ. ‘Σήμερα είναι η Τυρ’νή/απουκρεύουν του μουνί’ (άσμ. - Μακεδ. Μεσορ.), ενώ το *φύκωμα του ανθού*, το *βαγίμι της φωλιάς* κ.ά. είναι ονομασίες μεθόδων αναπαρθениσμού.¹⁹ Άλλες δείχνουν την αντίληψη για τη λειτουργία που οφείλουν να έχουν τα γεννητικά όργανα στη ζωή: π.χ. στην Κοζάνη *φαμελιά* λέγονται τα γεννητικά όργανα του άνδρα, στη Μεγίστη το γυναικείο αιδοίο *τροπανιά* επειδή ανοίγει με το τροπάνι (=πέος), ενώ το ανδρικό λέγεται και *γλεντιστής*. Ο άντρας με μεγάλο πέος στο ΝΑ Αιγαίο λέγεται *σερμαγιαλής* που αρχικά σημαίνει κεφαλιούχος. Στη Λακωνία πάλι βρίσκουμε τη φρ. *Μου ρθανε τ’ αδρίκεια μου. Της ήρθανε κι αυτηνής τ’ αδρίκεια της*.²⁰ – δηλαδή ακόμα και ο γυναικείος οργανισμός δηλώνεται με έναν όρο που χαρακτηρίζει τον άνδρα, διαπιστώνουμε δηλ. ότι ο προσανατολισμός βρίσκεται σαφώς στην κατεύθυνση του ανδρικού οργανισμού. Φυσικά κάποιες ονομασίες αντικατοπτρίζουν την έντονη διάθεση των αντρών για σεξουαλικές σχέσεις που όμως λόγω των απαγορεύσεων σπάνια βρίσκει εκτόνωση: π.χ. το ανδρικό μόριο ονομάζεται *παντέρημος*, *βάσανο*, όπως και παλιά, *παλιατζίκος* ή το στιγματισμό του γυναικείου ερωτισμού: π.χ. σε φράση από μάνα προς τη μικρή της θυγατέρα λέγεται: «Σκέπασε τη φωλιά σου, μορή!» ή φρ. «Όταν κάθεται να μην έχεις αναχούβδουλα τα πόδια σου (ανοιχτά) και φαίνονται τα κρυφά σου». Ειρωνικά πάλι στην Καπαδοκία το γυναικείο αιδοίο ονομάζεται *πλυμένο* (φρ. υβριστική: «γαμώ δου πλυμένου τ’») -Καππ. Μιστ. Δίλ.), Πολλές είναι και οι υποτιμητικές ονομασίες της χήρας, από το αιδοίο: π.χ. λέγεται: *χάσκα*, η (επειδή το αιδοίο της είναι ανοιχτό και χαίνον). Επίσης: *σαφάρα*, *χάρβαλη*, *μουρόχαυλη*, *γαβαλομούνα*, *χάχανη*, *χανομούνα*, *χλαπατσάνα*, *χάρχαλη*, *αγκλαβάνη*, *φαρδομούνα*, *ανέχαρη*, *γρυλλομούνα*, *ξεμανταλωμένη* ενώ το ίδιο το αιδοίο της χήρας λεγόταν *πάρταλο*, δηλ. το κουρελιασμένο.²¹

2. Η πρώτη λοιπόν διαφορά ανάμεσα στην κοινή και τις διαλέκτους είναι το πλήθος των ονομασιών των γεννητικών οργάνων. Μια άλλη διαφορά από την κοινή νε. αλλά και από τη νε. αργκό, είναι το πλήθος των παράγωγων και σύνθετων που συναντάμε στις διαλέκτους και τα ιδιώματα, αλλά και οι χρήσεις τους. Είναι δεκάδες οι λέξεις που αναφέρονται στα γεννητικά όργανα, ως υποκοριστικά, μεγεθυντικά, παρωνύμια αλλά ακόμη και τοπωνύμια, που, μάλιστα, χρησιμοποιώντας ένα μεγάλο αριθμό μορφημάτων για την παραγωγή τους φανερώνουν μια δυναμική τάση γλωσσικής δημιουργίας. Για του λόγου το αληθές, αναφέρω στη συνέχεια ένα συνοπτικό δείγμα από τις γλωσσικές οικογένειες με α’ ή β’ συνθετικό τη λέξη *μουνί* και τη λέξη *πούτσος* αντίστοιχα. Έτσι, βρίσκουμε τα μεγεθυντικά *μούνα*, *μουνάρδος* (Κεφαλλ.), *μουνάρα*, (Πελοπν., Θάσ.), *μούναρος* (σημαίνει επίσης τη μεγαλόσωμη γυναίκα), τα υποκοριστικά *μουνάκι*, *μουνούδι* (Προπ.), *μουνούλι* (Μακεδ.), *μουνόπον* (Πόντ. Τραπ.), *μουναρδέλι* (άσμα: «το μουνί το μουναρδέλι, φουσκωμένο σα σκουτέλι» -Ζακ.), τα παρωνύμια *Μούναρος* (Σίφν.), *Μουνάκιας* (Θάσ.), *Μουνάς* (Στερελλ., Φούρν.). Από το *πούτσος*, έχουμε τα μεγεθυντικά *πουτσάκλα* (Τριχων.), *πουτσάρα* (πολλαχ.), *πούτσαρος* (Ερεικ. Πελοπν.) τα υποκοριστικά *πουτσάκι* (Ερεικ.), *πουτσαράκι* (Πελοπν.), *πουτσαρέλα* (Ερεικ.), *πουτσί* (ενιαχ.), *πουτσίδι* (Θεσσ. Στερελλ.) τα παρωνύμια *Πουτσάγκας* (Θεσσ.), *Πουτσάς* (Στερελλ. Εύβ.), *Πουτσής* (Σύρ.), *Πουτσίας* (Κεφαλλ.), *Πουτσίτας* (Κεφαλλ.), το επών. *Πουτσέλας* (Τσακων.), Βλέπουμε λοιπόν ένα μεγάλο αριθμό υποκοριστικών, μεγεθυντικών και παρωνυμίων (αλλά ακόμα και ένα επώνυμο!), με κάθε πιθανό επίθημα, γεγονός που εκτός από τη δυναμική της γλωσσικής παραγωγής δείχνει επίσης και μια απελευθερωμένη στάση απέναντι στο αντικείμενο που αντικατοπτρίζουν. Ενδιαφέρον αλλά και περιέργεια προκαλεί το ότι από αυτό το λεξιλόγιο βρίσκουμε και τοπωνύμια: *Μουνάδι* (Τήν.), *Μουνόκωλος* (Μάν.), *Μουνοπλύτης* (Αμοργ.), *Μουνοθώρι* (Φούρν.), *Μουνοστήθι* (Αττικ.) και *Πούτσαρη*, η (Θεσσ.) *Πουτσόβρυση* (Μακεδ.) *Πουτσικάκι* (Ιθάκ.) αντίστοιχα. Την ίδια έλλειψη ταμπού απέναντι σε ένα τέτοιο σημασιολογικά λεξιλόγιο δείχνουν και τα παράγωγα: α) από το μουνί: *μουνικό* (= αλοιφή για τη θεραπεία παθήσεων των εξωτερικών γεννητικών οργάνων της γυναίκας²²), *μουναρίζω* (= έχω εμμηνόρροια -Στερελλ.), *μουνέλος* (= ο γυναικάς -Ζάκ.), *μουνιενιές* (= γυναικάς -Κρήτ.), *μουνίλα* (= μυρωδιά από έμμηνα -Πόντ.), και β) από το πούτσος: *πουτσαράς* και (Στερελλ.)

¹⁸ Γιακουμάκη Ελευθερία, *Ευφημισμός. Γλωσσική προσέγγιση*, Αθήνα 2000, σελ. 87.

¹⁹ Οικονομόπουλος Χρ. (2003: 193).

²⁰ ΙΑΝΕ, λ. αντρίκειος.

²¹ Οικονομόπουλος Χρ., (2003: 190).

²² Οικονομόπουλος Χρ. (1999: λ. μουνικό).

πουτσαρίνης (= αυτός που έχει μεγάλο μόριο αλλά και ο ρωμαλέος, θαρραλέος, φιλότιμος, αντίστοιχα και *πουτσαρίνα* (= γυναίκα δυνατή, άξια, καλή), *πουτσαρίης* (= αυτός που έχει μεγάλο ανδρικό μόριο - Πελοπν.), *πουτσαρένιος* (=ικανός, άξιος άνθρωπος -Ηπ.), Επίσης και τα σύνθετα: α) *τραστομούνα* (= γυναίκα με αιδοίο μεγάλο σαν τράστο (= ταγάρι -Πελοπν.), *λαγκαδομούνα* (= 1. γυναίκα με μεγάλο αιδοίο, 2. αργόσχολη γυναίκα), *φαρμακομούνα* (= η γυναίκα της οποίας πέθαναν οι προηγούμενοι δύο ή τρεις άντρες, ή αντροφάγα.), *πορδομούνα* (= αυτή που αφήνει αέρια ηχηρά από το αιδοίο -Χίος), *μουνολάσι* (= συνάθροιση γυναικών -Ζάκ.) και *μουνοπανήγυρο* (= συνάθροιση πολλών γυναικών -Κεφαλλ.) *μουνμοίρι* (= μερίδιο προερχόμενο από τη γυναίκα -Θράκ.), *μουνμοούλκι* (= κτήμα από προίκα γυναικός -Μακεδ.), β) *πουτσαδιάστρα* (= γυναίκα που της αρέσουν πολύ οι άντρες -Κεφαλλ.), *πουτσανάλατος* (= ύβρις που σημαίνει "μωρό" -Πελοπν.), φρ.: «Α ναχαθής ρε πουτσανάλατε»», *πουτσομάλλι* (= τριχοφυΐα του ανδρικού μορίου -Μακεδ.), *πουτσοόρριγμα* (=Μακεδ.) και *πουτσοόχυμα* (Ερείκ.) (= εκσπερμάτωση, το σπέρμα του ανδρός), *πλατυπούτσης* (= αυτός που έχει πλατύ πέος -Πελοπν.), *κοκκαλόπουτσος* (= αυτός που έχει σκληρό πέος -Πελοπν.), *πουτσοχάφτρα* (= εκείνη που δεν χορταίνει τον άντρα -Πελοπν.), *πουτσοδέτης* (= ζώνη -Μακεδ., Θάσ.), *πουτσοκάμισο* (= πεοκαλύπτρα -Στερελλ.)

3. Τέλος ιδιαίτερη αξία νομίζω πως έχει και μια άλλη, συχνή γλωσσική διαδικασία που δεν απαντά ούτε στην κοινή ούτε στην αργκό (ή απαντά σπάνια). Ενώ δηλαδή συνήθως χρησιμοποιούνται μετωνυμίες που παρομοιάζουν τα γεννητικά όργανα με κάτι άλλο, δηλ. κάποιο άσχετο με τη γενετήσια λειτουργία αντικείμενο, εδώ βρίσκουμε και το αντίθετο: αντικείμενα άσχετα με τη γενετήσια λειτουργία να ονοματίζονται από παράγωγα ή σύνθετα ονομασιών των γεννητικών οργάνων, με βάση κάποιο κοινό τους χαρακτηριστικό. Αυτή η διαδικασία, πέρα από το χιούμορ, τη φαντασία και τη γλωσσοπλαστική δύναμη που περικλείει, φανερώνει, θεωρώ, και την απενοχοποιημένη οπτική των φορέων του διαλεκτικού λόγου απέναντι στη σεξουαλική πράξη. Θα χρησιμοποιήσω παραδείγματα και πάλι από τις γλωσσικές οικογένειες των λέξεων *μουνί* και *πούτσος*: *μουνάβρα* (=είδος μαλακίου όμοιο με το καλαμάρι (Κάλυμν.), *μουνάκλα* (Στερελλ, Παξ.)/ *μουνάρα* (Πελοπν.) *μουνήθρα* (Σκύρ.), *μουνίτσα* (Πόντ.), *θαλασσομούνι* (Μακεδ. Ν. Ηράκλ.) = η μέδουσα, *μουναρίδα* (Κύθν, Σίφν, Φολεγ, Θεσσ.) και *μουναριδόγουλο* = είδη φυτών, *μουνοθώρι* (= το ουροδοχείο -Χίος, Σάμ, Ικαρ, Πάρ.) *μουνοσκεπαστήρα* (Θάσ.) και *μουνοσκέπη* (= η ποδιά -Μακεδ.), *πουτισιδόπον* (= βασιλόπουλο - Πόντ.), *πουτσοόγιαλος*, *ο* (= είδος θαλασσινού μαλακίου όμοιο με το ανδρικό μόριο -Κέρκ.) Η διαδικασία αυτή γίνεται συχνότερη στα ανιγμάτα, π.χ. «παπαδιά σιδερομούνα, σιδερόπουτσα γυρεύει»= σιδερένιο κλειδί -Πελοπ.) ή «αντιπατώ τ' αρχίδια μου, σηκώνεται η ψωλή μου» =τα μιτάρια και ο αργαλειός.

5. Συμπεράσματα

Μετά από την παράθεση όλου αυτού του υλικού νομίζω πως συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι:

1. Οι διάλεκτοι και τα ιδιώματα χρησιμοποιούν άφθονες ονομασίες για να ονοματίσουν τα γεννητικά όργανα. Η ποσότητα των ονομασιών αυτών είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη από το φειδωλό λεξιλόγιο της κοινής αλλά και από το επίσης μικρό και όχι τόσο ευρηματικό λεξιλόγιο της αργκό. Ίσως λοιπόν εδώ θα έβρισκε ο Κοραΐς απάντηση στο ερώτημά του.

2. Πέρα από την ποσότητα, και η φαντασία, το χιούμορ, η ευρηματικότητα και η ποικιλία των ονομασιών των γεννητικών οργάνων και του σχετικού φρασεολογικού υλικού φανερώνει πως η παραδοσιακή κοινωνία – φορέας του ιδιωματικού λόγου ήταν αρκετά πιο απενοχοποιημένη από την αντίστοιχη αστική γύρω από τη σεξουαλικότητα.

Φυσικά, το θέμα σε καμία περίπτωση δεν έχει εξαντληθεί. Δεν έγινε π.χ. αναφορά, στο πλαίσιο αυτής της ανακοίνωσης στο ενδιαφέρον λεξιλόγιο των συνθηματικών γλωσσών, στους δυσετυμολόγητους όρους που περιμένουν τη διερεύνησή τους, στα αντίστοιχα ξενόγλωσσα λεξιλόγια κ.ά. Αυτή αποτελούσε απλά μια πρώτη απόπειρα για την ανάδειξη αυτού του υλικού. Ο δρόμος της έρευνας απλώνεται μπροστά μας πλατύς.

Βιβλιογραφία

- Αθανασόπουλος, Κ. 1986. *Η γλώσσα του στρατού (γλώσσα-λαογραφία-κοινωνία)*. Πάτρα: χ.ε.
 Αρχείο του Κέντρου Ερεύνων των Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων της Ακαδημίας Αθηνών-KENAI.
 Βραχιονίδου, Μαρία. 2007. *Πολιτισμική και κοινωνική αξία των μαντιαριών* (διδακτορική διατριβή). Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
 Γιακουμάκη, Ελευθερία. 2000. *Ευφημισμός. Γλωσσική προσέγγιση*. Αθήνα: Μπουλούκος – Λογοθέτης.
 Εύιος, Ληναίος. 1935. *Απόρρητα*. Θεσσαλονίκη: Μ. Τριανταφύλλου.

- Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη. 1998. *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*. Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη.
- Ιστορικών Λεξικών της Νέας Ελληνικής της τε κοινώς ομιλουμένης και των ιδιωμάτων, 1933 (τόμ. Α΄)-1989 (τόμ. Ε΄2)*. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών.
- Κεχαγιά, Κατερίνα. 1997. “Το «άσεμνο» λεξιλόγιο στα νέα ελληνικά: Λεξιλογική και πραγματολογική προσέγγιση”. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 17^{ης} ετήσιας συνάντησης του τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 22-24 Απριλίου 1996*. Θεσσαλονίκη: 591-602.
- Κοπιδάκης, Μιχάλης, 1994. “Και Διονύσου αρχαιότερα”, κείμενο στο cd: Δόμνα Σαμίου. *Τα Αποκριάτικα*, Αθήνα.
- Κουκουλέ, Μαίρη. 1984. *Νεοελληνική Αθροστομία*. Αθήνα: Νεφέλη.
- Κουκουλέ, Φαίδων. 1955. “Τα ου φωνητά των Βυζαντινών”. *Βυζαντινών Βίος και Πολιτισμός*, τόμ. Στ΄. Εν Αθήναις: Collection de l' Institut Français d' Athènes 10: 505-539.
- Κριαράς, Ε. 1968-1994. *Λεξικό της Μεσαιωνικής Ελληνικής Δημόδου Γραμματείας 1100-1669*, τόμ. 1-13. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Μπαμπινιώτης, Γ. 2010. *Ετυμολογικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Μπαμπινιώτης, Γ. 1998. *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας
- Οικονομόπουλος, Χρίστος. 1999. *Ελληνικό Λαογραφικό Λεξικό για τη Μάνα και το Παιδί*. Αθήνα: Ελληνική Παιδιατρική Εταιρεία.
- Οικονομόπουλος, Χρίστος. 2002. “Περί της παρθενίας”. (Μέρος Α΄). *Θέματα Μαιευτικής-Γυναικολογίας*, τόμ. ιστ΄ τ.- 4: 312-330 .
- Οικονομόπουλος, Χρίστος. 2003^α. “Περί της παρθενίας”. (Μέρος Β΄). *Θέματα Μαιευτικής-Γυναικολογίας*, τόμ. ιζ΄ τ.-1.: 43-65.
- Οικονομόπουλος, Χρίστος. 2003^β. “Περί της παρθενίας”. (Μέρος Γ΄). *Θέματα Μαιευτικής-Γυναικολογίας*, τόμ. ιζ΄ τ.-2: 181-207.
- Πάγκαλος, Γεώργιος. 2002. *Περί του γλωσσικού ιδιώματος της Κρήτης*, τόμ. 5. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών.
- Παπαζαχαρίου, Ε. 1999. *Λεξικό της Ελληνικής Αργκό (Λεξικό της Πιάτσας)*. Αθήνα: Κάκτος.
- Πετρόπουλος, Ηλίας. 1971. *Καλλιαρντά*. Αθήνα: Δίγαμμα.
- Ράλλη Ιουλιέττα, Χατζηδήμου Καίτη (μετάφρ.) 1984. “Σεξ και γλώσσα”. *5ο διεθνές συνέδριο ψυχανάλωσης*, Νέα Υόρκη, 30 Απριλίου - 2 Μαΐου 1981. Αθήνα: Χατζηνικολή
- Σκουβαράς, Βαγγέλης. 1954. *Τα δυσετυμολόγητα του Ιστορικού Λεξικού της Νέας Ελληνικής της Ακαδημίας Αθηνών*, Βόλος.